

Orosz Ernő (1869–1949) genealógus életútja

Az 1850 és 1920 közé eső időszak a magyar genealógia fénykorának tekinthető. Kezdőpontjaként 1857 jelölhető ki, amikor megjelent Nagy Iván, *Magyarország családai* című 12 kötetes művének első kötete. Az általa megírt hatalmas családtörténeti kézikönyvet (sajnos) mindmáig nem sikerült meghaladnia a magyar genealógiának. A végpont 1920, a trianoni szerződés életbe lépésének éve. Az ország darabokra szakítása a magyar genealógia töretlen fejlődését is visszavetette. Sok jeles genealógus (Haiczl Kálmán [1866–1952], Horánszky Pál [1886–1949], Ethey Gyula [1878–1957] stb.) egyszeriben külföldi állampolgár lett. Noha a két világháború közötti magyar genealógia nem érte el a megelőző korszak színvonalát, még így is nagyon magas szakmai szinten állt. (Többek között ekkor ért a végéhez Kempelen Béla [1874–1952] hatalmas 11 kötetes művének¹ kiadása is.) A mélypont kezdetét 1948, a kommunista hatalomátvétel jelentette Magyarországon, amely 1989-ig, a rendszerváltásig, vagy inkább 1992-ig tartott, amikor a magyar genealógia és heraldika patinás szaklapja, a Turul újraindulhatott. A mélypont korszakában a legtöbb történeti segéd tudománnyal együtt „úri tudományként” a genealógia is tiltott szakterületté vált. A nemességhez (is) ellenségesen viszonyuló Rákosi-rendszer a genealógiát és a heraldikát „feudálisnak” bélyegezte, és megszűnt a történeti segéd tudományok egyetemi oktatása.

Orosz Ernő hosszú élete folyamán mindhárom korszaknak a részese lehetett, noha a hanyatlást csak rövid ideig érte meg. Olyan korban halt azonban meg, amikor egy számkivetett tudomány jeles képviselőjéről sem az akkor már megszűnőben lévő szaklapban, a Turulban (1951-ben számolták fel), sem a helyi lapokban nem jelenhettek meg méltatások, nekrológok. Ezért az életéről mindmáig csak nagyon keveset tudunk. Kielégítő információval csak a családtörténeti munkásságával kapcsolatban rendelkezünk.

A magyar genealógia fénykorában (1850–1920) sorra jelentek meg egy-egy vármegye nemesi családjait tárgyaló monográfiák vagy többkötetes művek.² Ezen könyvek sorát gazdagította Orosz Ernő munkássága is. Főműve a Heves és volt Külső-Szolnok vármegye nemesi családjairól írt monográfia.³ 273 lapon mintegy 1500 családot tárgyal. Műve bevezetőjében meghatározta genealógiai és heraldikai szemléletmódját (noha nem hozott létre koherens heraldikai programot, hiszen nem is ez volt a célja). A címerleírások tömörítésével példát mutatott egy modern, szerkezeti alapokon álló címerleírási (és egy axiomatikus szemléletű heraldikai) rendszer létrehozása felé is. Erről a következőket mondja:⁴

„A címerek leírásában is kerültem minden szószaporítást, fölösleges körülírást. Így nem tartottam szükségesnek külön megemlíteni: ha a pajzs egyenesen álló; ha a címeralak heraldikai értelemben jobbra fordult és természetes színében (oroszlán, griff = arany, egyszarvú = ezüst, galamb = fehér, holló, sas = fekete stb.) vagy sablonos helyzetében ábrázoltatik; ha a sisak rostélyja nyílt.

Sorrend szerint először a pajzs színét, a benne levő alakot, azután a sisakdiszt, végre a sisaktakarókat (foszlányokat) írom le és pedig előbb a jobboldali, azután a baloldali két szint.

A címereket azonban rendszerint csak az esetben ismertetem, ha azok királyi, fejedelmi adományozásból vagy felsőbb hatóság igazolta jogszerű gyakorlatból két-

ségtelenül megállapíthatók. Egyébként a címmerleírást mellőzőm egyrészt azért, mert nincs jogomban a család címérét akár festményekből, akár pecsétekből meghatározni, másrészt pedig azért, mert tapasztaltam, hogy azok felette megbízhatatlanok.”

Ezen a helyen nem feladatunk Orosz Ernő címertani szemléletét részletes vizsgálat alá vonni, melyek a heraldikában járatlan személyek számára bizonyára nem túlságosan izgalmasak (noha általános értelemben egy mélységesen koherens belső rendszerszerűséget rejtnek magukban), mindössze a fenti sorokból kibontakozó (1906-ban leírt) heraldikai szemlélet rendkívül modern voltára hívjuk fel a figyelmet. (A tömör, „szószaporítás” nélküli címerleírásra való törekvés [a magyar címerleírások gyakori hiányosságának és szakszerűtlenségének kiküszöbölése]; a pajzs és a címeralak helyzetének mellőzése; a címerbrák „sablonos” [megszokott heraldikai] helyzetének elhagyása a címerleírásban, pontos sorrend lefektetése a címerelemek leírásánál: a pajzs színe – a benne elhelyezkedő címeralak – sisakdísz – sisaktakaró; ez a leírási rendszer pontosan megegyezik a címer megszerkesztésének menetével, módjával.) Mind olyan elvek tehát ezek, melyek egy szerkezeti (empirikus) alapokon nyugvó címerszemlélet elengedhetetlen kellékei, annak, amit mi szerkezeti alapú címerszemléletnek nevezünk.⁵ S noha ezen elvek Orosz Ernőnél nem egy tudatos heraldikai program részeként jelennek meg, mégis ösztönösen megérezte a modern (axiomatikus) heraldika irányába mutató (egyetlen lehetséges) utat.

Műve összeállítása során elkészítette a vármegyei levéltárban található pecsétlenyomatok jegyzékét és betűsoros mutatóját. A függelékben közölte az 1754–55-ös nemesi összeírást és a vármegyei tisztviselők névsorát, amivel a későbbi archontológiai kutatásoknak is nagy szolgálatot tett. Családtörténeti vizsgálatainak egyik hozadéka volt a vármegyékhez megküldött helytartótanácsai körlevelek feldolgozása, amelyekben az armálisok fellelhetőségének helyét tudatták a vármegyékkel. Az általa elkészített betűsoros jegyzék mintegy 500 eredeti címeres levél holléte felől ad tájékoztatást. Eredményeit a Turulban közölte.⁶ A Borovszky Samu által szerkesztett helytörténeti könyvsorozat számára ő írta meg Heves vármegye 1815 utáni történetét, valamint a vármegye nemesi családjairól szóló fejezetet.⁷

Mint fentebb említettük, az életéről kevés adattal rendelkezünk. 1869. április 8-án született a Pozsony vármegyei Vásárúton és még ugyanazon a napon meg is keresztelték, az Ernő Károly Simon névre. A szülei Orosz Simon (ker. Pozsonyeperjes, 1839. aug. 13.⁸), községi jegyző (Notarius Communitatis) és Kund Kamilla voltak. A Károly keresztnevet bizonyára anyai nagyapja, Kund Károly, a pozsonyi káptalan vásárúti provizora után kapta.⁹ A nyolc testvér közül ő volt a legidősebb. Felesége Szilaveczy Ilona (*Bernecze, 1873. aug. 3.¹⁰) volt. Egerben született a fiuk, Kázmér Lajos (1896. 11. 16.¹¹ – Don-kanyar? 1943. 2. 15.¹²), majd ugyanott jött világra Ernő Lajos (*1909. 4. 27.¹³).

Egyelőre nem tudjuk, hogy hol végezte a tanulmányait. Feltételezhetően jogász vagy történész (esetleg közgazdász) lehetett, s ennek megfelelően talán a pozsonyi vagy győri jogakadémia, vagy a pesti egyetem hallgatója volt. Doktori címének hiánya az utóbbi alternatívát valószínűsíti. Az 1895-ös és 1896-os tiszti címtár talán a mi Orosz Ernőnket jelzi, mint pénzügyminisztériumi számgyakornokot,¹⁴ illetve ideiglenes számtisztet.¹⁵ Ez annál is valószínűbb, mivel az 1897-es tiszti címtárban már Heves vármegye levéltárnokaként szerepel,¹⁶ és az Orosz Ernő név a pénzügyminisztériumban többé nem fordul elő, ehelyett a tiszti címtárban (1912-vel bezárólag) már hevesi levéltárnokként szerepel¹⁷ (ez a hivatal szervezetileg a belügyminisztérium felügyelete alatt állt).

Ismert, hogy 1896. július 30-án állt Heves vármegye szolgálatába, mint a vármegye levéltárnoka és alispáni előadó. A hevesi alispán 1898. január 27-én IV-404/a/45 428/1898 szám alatt hatósági bizonyítványt adott ki számára acélból, hogy pályázhasson az Országos Levéltár megüresedő állására.¹⁸ A pályázata azonban sikertelen maradt. A megyei levéltárban elkészítette az 1848 előtti közgyűlési anyag leltárát, a nemeslevelek jegyzékét, a megyei tisztviselők névsorát, a térképek, céhlevelek, végrendeletek lajstromait.

Ezt követően Gyöngyöstre költözött és politikai pályára lépett. Gyöngyös város szolgálatába valamikor 1911 után került. Az Eger című hetilap 1912. évi 17. száma arról értesít, hogy: „Orosz Ernő, Hevesvármegye volt levéltárosát Gyöngyös város képviselőtestülete főkönyvelővé választotta meg.”¹⁹ A könyvelői gyakorlatot talán még a pénzügyminisztériumi állásában szerezte. Később városi tanácsnok lett, majd egészen a polgármester-helyettesi posztig vitte.

1926-ban (57 éves korában) Gyöngyös városa IV-404/a/220 10951/1926 szám alatt határozatot hozott, mely szerint szolgálati idejébe a nyugdíj számításához az előző állami és vármegyei szolgálatot is beszámítják.²⁰ A tiszti címtárban először 1913-ban fordul elő, mint városi könyvelő,²¹ majd polgármesteri titkár és levéltárnok (1915–1918),²² árvaszéki ülnök (1917–1918).²³ A következő tiszti címtár csak 1927-ből való, amikor már gyöngyösi polgármester-helyettes.²⁴ Az Új Barázda című Kisgazda lap újságcikke szerint azonban a tisztséget már 1920-ban is betöltötte,²⁵ és 1938-ig vagy 1939-ig viselte. Az 1938. évi utáni első tiszti címtár az 1940-es, amelyben már nem található meg. Valószínűleg ekkor vonult nyugdíjba. Ebben talán a megromlott egészségi állapota is közrejátszott, melyet egy 1941-ben elküldött levelében is megemlít.²⁶ („Személyesen kellene elmennem Győrbe s őseim lakhelyére kutatni, de erre már mint 72 éves ember nem vállalkozhatom, még arra sem, hogy Pozsonymegyében elhalt szülőim sírját meglátogassam.”) Orosz Ernő 1949. február 1-én, délután ½ 8 óraker, gyöngyösi lakásán távozott az élők sorából. Az anyakönyvi bejegyzés szerint halálának oka „Dül mirigy tultengés, szívgyengesség”²⁷ volt.

A fiai is Gyöngyösön voltak közszolgálatban. Kázmér (1896–1943) 1922-től (és az 1924-es házasságkötése idején is) városi írnok volt, egészen a bevonulásáig²⁸ (az állását ezután is fenntartották, ezért szerepel a sematizmusokban még a halála után is, melyről az 1950-es évekig nem jött értesítés). Ifj. Dr. Orosz Ernő (*1909) különböző beosztásokban található meg: 1935ös házasságakor városi számtiszt,²⁹ majd fogalmazó, polgármesteri titkár (1938–1940), fogalmazó (1941), aljegyző (1942–1944/45).³⁰

Orosz Ernőt csak idős korában kezdte komolyabban foglalkoztatni a saját családja eredete, melyet az anyakönyvek nemesi családként jelöltek meg. A fentebb említett, 1941. IV. 16-ra keltezett gyöngyösi levélben (melyet Orosz Ferenc enzimológusnak [Hatvan, 1958–], Dunakeszi köszönhetek) információt kér balásfai Orosz Ferenc, budapesti gyógyszerésztől, mivel a nagyapjától azt hallotta, hogy őket is „a balásfalvi (helyesen balásfai)” előnév illeti meg. A családjáról a levélben megjegyzi, hogy 1755-ben Orosz Ignác oládi lakos volt (noha ez az ismerete téves, mert Orosz Ignác nem az ő, hanem a balásfai Orosz családból származott), és ismert ősei Nagyabajcon laktak, onnan származott át az 1802-ben született nagyapja, Simon Pozsonymegyébe, aki a keresztlevélben nemes szülőktől származottnak van feltüntetve. A szépapja, Orosz Gábor a halotti anyakönyv bejegyzése szerint, 99 éves, a dédapja, Orosz János [?] pedig 64 éves korában halt meg. Orosz Ferenc (1958–) közlése szerint azonban a nagyapja, Orosz Ferenc (akinek Orosz Ernő a levelet írta), a 17. századig végigkutatva a balásfai Orosz család eredetét és ennek alapján ő elvetette, hogy Orosz Ernő is ezen család tagja lenne.

Orosz Ernő magáról a levélben azt mondta, hogy a genealógiában és a nemességigazolási eljárásban járatos szakemberként ezt az előnevet sohasem használta (mindaddig, amíg biztosat nem tud a családja eredetéről) és nem is törődött vele, s csak a fiai és fiú unokái unszolására fogott a kutatáshoz. A tiszti címtárában 1899-től 1911-ig mégis a balásfálvi előnévvel szerepel (előtte 1897–98-ban nem). 1941-ben Gyöngyösön viszont már nem volt ebben biztos. A másik nagyon különös dolog, hogy katolikusnak született és a felesége is katolikus, ennek ellenére a születési anyakönyvben mindkét fia reformátusnak van jelölve. Kázmér iskolai értesítőjében szintén reformátusnak van jelezve. Viszont az esküvőjükön már mindkét fiú katolikus. Egyelőre nem teljesen világos, hogy az anyakönyvi hivatalnokok (kevésbé valószínű) tévedéséről van-e szó, vagy az életük folyamán a család egyes tagjai valóban többször is (névleg?) felekezetet váltottak.

Végezetül talán nem teljesen érdektelen, ha röviden felvázolom mindezen – egyébként még mindig nagyon töredékes – életrajzi adatok összegyűjtésének folyamatát és érzékeltetem a genealógiai kutatás nehézségeit. (Egyben remélve azt is, hogy a le származói és a genealógiai szakma képviselői ezen hiányokat kitöltik, és idővel majd fényképpel is rendelkezni fogunk róla. Továbbá az anyakönyvi adatok [a probandusz és szülei, nagyszülei, a születésük helye és dátuma] bevitelének olyasféle pontosítására is szükség volna, hogy azokból mindegyik anyakönyv [születési, házassági, halotti] esetén és minden bejegyzési szinten pontosan kiderüljenek a rokoni kapcsolatok, elhárítva ezzel a genealógiai kutatás nehézségeit.)

Én magam Orosz Ernő nevével az általa írt monográfia kapcsán találkoztam, mely Heves és Külső-Szolnok vármegye nemesi családjaival foglalkozik. Mivel célom egy heraldikai lexikon (és címerhatározó) összeállítása (melyeken a Wikikönyvekben 2006 óta folyamatosan dolgozom), szerettem volna az ő életéről is többet megtudni. Azt kellett azonban tapasztalnom, hogy (ellentétben más korabeli genealógiai-heraldikai szerzőkkel) semmilyen adatot nem találtam róla. A neve egyetlen országos és helyi biográfiai könyvben sem szerepel.

Kezdetben csak az általa kiadott családtörténeti mű címlapjának azon adatával rendelkeztem, mely őt Heves vármegye levéltárnokának címezte. Azt feltételeztem tehát, hogy a Heves Megyei Levéltár minden részletre kiterjedő információval fog rendelkezni róla. A megkeresésemre azonban Nemes Lajos, a levéltár igazgatója 2009. 5. 6-án azt közölte velem, hogy Orosz Ernő életéről sajnos ők is csak nagyon kevés ismerettel rendelkeztek. Dr. Orosz Ernő (valószínűleg az ifjabb Ernő) személyi dossziéja csak annyi adatot tartalmazott, hogy 1896. július 30-án állt Heves vármegye szolgálatába, a felesége Szilaveczy Ilona volt és 1909. április 1-jén Egerben született Ernő fiuk, majd valamikor 1911 után Gyöngyös város szolgálatába került és városi tanácsnok, valamint polgármester-helyettes lett. Sem a születési, sem a halálozási éve nem volt ismert.

Első lépésben az egri polgári születési anyakönyv másodpéldányát vizsgáltam meg (amely elérhető az interneten a familysearch.org honlapon keresztül is), ahol az 1909. év május 1-i bejegyzésénél meg is találtam az Orosz Ernő Lajos (az ifjabb Ernő) születésére vonatkozó bejegyzést (1909. április 27.). Ezzel egyben a fiú nevét és születési dátumát is pontosítani lehetett. Mivel mindkét szülő (Orosz Ernő és Szilaveczy Ilona) neve egyezik, tudtam, hogy a megfelelő személyről van szó. (A városban volt egy másik Orosz család is, de ők alacsonyabb sorban éltek.)

Az anyakönyvi bejegyzés egyik rovatában az apa személye Orosz Ernő (ref.), „Hevesvármegyei levéltárnok” alakban, az életkora 40 évben van megadva. Ennek alapján 1869-ben született. Mivel még mindig nem tudtam, hogy hol született, a születési dátumát egyelőre nem lehetett pontosabban meghatározni. Ezért rátértem a halál

időpontjának a megállapítására. A gyöngyösi tevékenységével kapcsolatban az az adat is ismert volt, mely szerint Gyöngyös városa IV-404/a/220 10951/1926 szám alatt határozatot hozott arról, hogy a szolgálati idejébe a nyugdíj számításához az előző állami és vármegyei szolgálatot is beszámítják. Eszerint 1926-ban még életben volt. Azt feltételeztem, hogy nyugdíjasként Gyöngyösön élt, ezért átnéztem az összes gyöngyösi polgári halotti anyakönyv másodpéldányát, 1926-tól kezdve és végül 1949-ben meg is találtam a halálára vonatkozó bejegyzést (Gyöngyös, 1949. február 1.), amiből egyben a szüleinek a neve is kiderült.

A bejegyzés melletti rovat 79 évesnek mondja, tehát eszerint nem 1869-ben született, hanem 1870-ben. Az ellentmondás feloldására újra meg kell vizsgálnunk a rendelkezésre álló adatokat. A fia 1909. április 27-én született. Ha tehát Orosz Ernő 1949 áprilisában hal meg, már 80 éves lett volna, a februári halálakor viszont még csak 79 éves volt. Ebből arra következtethetünk, hogy 1869. február 1-je és április 27-e között született. (Utólag kiderült, hogy április 8. napján jött világra.) Ugy gondoltam tehát, ha majd ismert lesz a születési helye (amit talán a szülei halálozási és házassági anyakönyveinek az átvizsgálásával tudunk megállapítani), a megfelelő település református születési anyakönyvében az 1869. február–április közti bejegyzéseket kell átnéznünk (a vallása kiderült a fia születési és a saját halálozási bejegyzéséből is – de mint az később kiderült, Orosz Ernő családja eredetileg katolikus volt).

A genealógiai kutatás tehát megkívánja tőlünk, hogy találékonyak legyünk és efféle logikai kombinációkat is alkalmazzunk, de ennél többre – az adatok hiánya miatt – Orosz Ernő biográfiai adataival kapcsolatban a 2015-ben kiadott genealógiai kézikönyvemben³¹ sem jutottam. Minthogy Orosz Ernő fiának a születési anyakönyvében nem szerepelt az apa születési helye és pontos dátuma (csak az apa életkora), ezek kiderítése reménytelennek tűnt, hiszen annak nem feltétlenül kell Eger és Gyöngyös környékére esnie, és ilyen esetben nem sokat használ a genealógiai kutatás azon gyakorlata sem, hogy a születési, házassági vagy halotti anyakönyvben szereplő hely 30 kilométeres körzetébe tartozó települések anyakönyveit is átvizsgáljuk. (Mint utóbb kiderült, ez nem is lett volna célravezető.)

Ez volt a helyzet egészen 2019. január 12-ig, amikor a RadixForum nevű családtörténeti portálon évekkal korábban tett bejegyzésekre reagált Orosz Ferenc Dunakesziről. Ő azt közölte velem, hogy a saját családtörténeti kutatásainál foglalkozott Orosz Ernő személyével is, azon levél alapján, melyet a nagypjának 1941-ben Orosz Ernő küldött. Ebben megemlíti az életkorát (72) és a családja származását is (Nagybajcs). Ez egy csapásra óriási lendületet adott a további kutatásnak, hiszen ezen adatokban megtalálható mindazon szükséges információ, amelyek hiányában a születés helyének és dátumának a kiderítése, valamint a tiszti címtárban szereplő Orosz Ernő azonosítása a mi genealógusunkkal szinte reménytelen feladat lett volna, és ezt követően életútjának legtöbb lényeges állomása is felszínre kerülhetett.

Orosz Ernő leszármazási jegyzéke

04. ?

03. Terézia (élt 1800, Nagybajcs) = Huszár János

02. Terézia (keresztelője 1800. 9. 15., Nagybajcs)³²

03. Mihály (élt 1800, Nagybajcs) = Szalay Rozina³³

03. Éva (élt 1800, Nagybajcs) = Szalay Mihály³⁴

03. Sándor (élt 1800, Nagybajcs) = Pintér Rózsa³⁵

03. István (élt 1800, Kisbajcs) = Aszanyófi (?) Katalin³⁶
 03. Gábor (†99 évesen, élt 1800, Nagybajcs) = Szalay Terézia
 02. Zsófia (ker. 1800. 9. 3, Nagybajcs)³⁷
 02. Simon (ker. 1802. 3. 5., Nagybajcs)³⁸ = Reindl Lizi (Erzsébet)
 01. Erzsébet (ker. 1829. 7. 8., Pozsonyeperjes) ikrek
 01. Terézia (ker. 1829. 7. 8., Pozsonyeperjes) ikrek³⁹
 01. Rozália (ker. 1830. 9. 19., Pozsonyeperjes–1841 e.)⁴⁰
 01. Lajos (ker. 1837. 8. 26., Pozsonyeperjes)⁴¹
 01. Simon (ker. 1839. 8. 13., Pozsonyeperjes)⁴² = Kund Kamilla, K. Károly és
 Krakowitzter Ilona
 leánya
 0. Orosz Ernő Károly Simon (Vásárút, 1869. 4. 8.–Gyöngyös, 1949. 2. 1.) =
 Szilaveczy Ilona Irén
 (*Bernece, 1873. 8. 3.), Sz. István és Paffcsuga Zsuzsanna leánya⁴³
 1. Kázmér Lajos (Eger, 1896. 11. 16.-Donkanyar? †1943. 2. 15.) = Gyöngyös, 1924.
 1. 8.,⁴⁴
 Krupánszky Margit Etelka (*Gyöngyös, 1903. 5. 28.), K. Lajos Antal és néhai
 Hortolányi Gizella Mária leánya
 1. Ernő Lajos (*Eger, 1909. 4. 27.) = Szolnok, 1935. 6. 8.,⁴⁵ Szűts Jolán (*Szolnok,
 1913. 6. 8.),
 Sz. Imre és néhai Szöllösi Ilona leánya
 2. Tamás Ernő (†Gyöngyös, 1940. 12. 18., sárgaságban 4 napon)⁴⁶
 0. József Oszkár (*Vásárút, 1870. 7. 22.)⁴⁷
 0. Adalbert (*Vásárút, 1872. 4. 26.)⁴⁸
 0. Ilona Kamilla (*Vásárút, 1874. 3. 19.)⁴⁹
 0. Károly Árpád (*Vásárút, 1877. 7. 2.)⁵⁰
 0. Mária (Vásárút, 1878. 12. 22.–1887. 2. 18.)⁵¹
 0. Miklós (Vásárút, 1881. 11. 30.–1889. 2. 24.) ikrek
 0. András Simon (Vásárút, 1881. 11. 30.–1881. 12. 2.)⁵² ikrek
 01. Rozál (ker. 1841. 8. 17., Pozsonyeperjes)⁵³
 01. Mári (ker. 1843. 6. 14., Pozsonyeperjes)⁵⁴

Orosz Ernő levele Orosz Ferenc budapesti gyógyszerésznek, 1941. 4. 16.

Nagyságos balásfai Orosz Ferenc
 gyógyszerértulajdonos úrnak
 Budapest I., Hegyaljai út 23.

Igen tisztelt gyógyszerész úr!
 Kedves öcsém!

Nagy köszönettel vettem szíves értesítését s azon lekötelező ígérletét, hogy hazaérke-
 zése után közölni fogja velem a birtokában levő adatokat.

Különösen a leszármazási adatok érdekelnének, továbbá az, hogy a donációs
 levelet névszerint kik kapták, ezek Györmegyében eredetileg hol laktak, az egyes ne-
 mesi igazolásokban (investigatio), különösen az 1725. 1733. években névszerint kik
 szerepelnek. Az 1755-ben O.[rosz] Ignác oládi lakos részére kiadott testimonialis hite-
 les másolatát a györmegyei levéltárból már beszereztem, de az összekötötést az 1690-i

donációszerzővel az anyakönyvek hiánya és botrányos szükségviszonyai miatt még nem tudtam megtalálni. Ismert őseim Nagybajcsón laktak, onnan származott át az 1802-ben született nagyapám Simon Pozsonymegyébe mint jegyző; a keresztleveiben nemes szülőktől származottnak van feltüntetve. Tőle hallottam, hogy a balásfalvi (helyesen balásfai) előnév illet meg bennünket, én azonban mint a genealogiában és a nemesség-igazolási eljárásban járatos szakember eddig még nem használtam és nem is törődtem vele s most is csak a fiaim és fiú unokáim unszolására fogtam a kutatáshoz.

Hogy az anyakönyvek milyen szükségviszonyai, erre jellemző szépatyám haláleseti bejegyzése, mely így szól: nemes O.[rosz] Gábor 99 éves. Az benne van, hogy végelgyengülésben halt meg s hogy a halotti szentségekben nem részesült, de hogy ki volt a felesége, az már nem volt fontos a papnak. A valószínű dédapám halotti anyakönyvében pedig csak ennyi van: O. János 64 éves. A házassági anyakönyvben még a házastalok életkora sincs feltüntetve, annál kevésbé a szülők neve.

Személyesen kellene elmennem Győrbe s őseim lakhelyére kutatni, de erre már mint 72 éves ember nem vállalkozhatom, még arra sem, hogy Pozsonymegyében elhalt szülőim sírját meglátogassam.

Igazán nagy hálaúra kötelez le, ha a nagy fáradsággal és bizonyára nagy költséggel beszerzett lényeges adatokat szíveskedik velem közölni s az én munkámat megkönnyíteni.

Nagyrabecsült mielőbbi szíves válaszát kérve tiszteletteljesen szívből üdvözlö Orosz Ernő, Gyöngyös 1941. IV. 16. Recsky u. 4.

JEGYZETEK

- 1 Kempelen Béla: *Magyar nemes családok*. Budapest, I–XI. 1911–1932. További főbb művei: *A nemesség* (genealógiai és heraldikai kézikönyv) Budapest, 1907.; *Útmutató az összes nemességi ügyekben*. Genealógiai és heraldikai kézikönyv. Budapest, 1907.; *Magyar nemesi almanach. Az 1867–1909-ben magyar nemességre, bárói, grófi, hercegi méltóságra emelt családok*. Budapest, 1910.; *Magyar nemesi családokönyv*. Budapest, 1927.; *Magyar főrangú családok*. Budapest, 1931.; *Magyar zsidó és zsidó-eredetű családok*. Budapest, I–III. 1937–1939.; *Családokönyv. I. Nemes családok, polgárcsaládok*. Budapest, 1940.
- 2 Benkő Imre: *Nemes családok Nagykőrösön*. Nagykőrös, 1907.; Weress Sándor: *Torda őscsaládai*. Torda, 1890.; Csoma József: *Abauj-Torna vármegye nemes családai*. Kassa, 1897.; Andretzky József: *Baranya vármegye nemesi*. Pécs, 1909.; Dudás Gyula: *Bácskai nemes családok*. Zombor, 1893.; Palatinus József: *Békésvármegyei nemes családok története. Első rész. Mágnás családok...* Budapest, 1909.; Barna János: *Nemes családok Csanádvármegyében*. Makó, 1913.; Forgón Mihály: *Gömör-Kis-Hont vármegye nemes családai*. Kolozsvár, I–II. 1909.; Kiss István: *Győr vármegye nemesi családai*. Budapest, é. n.; Pálmay József: *Háromszék vármegye nemes családai*. Sepsiszentgyörgy, 1902.; Bőjtő Ödön: *Hunyad vármegye Sztrigvidéki részének és nemes családainak története*. Budapest, 1891.; ifj. Kőváry László: *Hunyad vármegye nemes családai*. Déva, 1900.; Alapi Gyula: *Komárom vármegye nemes családai*. Komárom, 1911.; Pálmay József: *Maros-Torda vármegye nemes családai*. Marosvásárhely, 1904.; Kőszegi Sándor: *Nemes családok Pest vármegyében*. Budapest, 1899.; Gorzó Bertalan: *Szatmár vármegye nemes családai*. Nagykároly, 1910. (Pótkötet, 1912.); Petri Mór: *Szilágy vármegye monographiája*. Birtokosok, családok története. Budapest, V. (A–K), VI. (L–Z) 1903–4.; Baranyai Béla: *Somogy vármegye nemes családai*. Budapest, 1917.; Vasdényi Imre: *Ósi birtokok és birtokosok Somogy vármegyében*. Kaposvár, 1922.; Lendvay Miklós: *Temes vármegye nemes családai*. Budapest, I–III. 1896.; Pálmay József: *Udvarhely vármegye nemes családai*. Székelyudvarhely, 1900.; Fejérváry József: *Vásárhely története családok tükrében*. Hódmezővásárhely, 1929.; Balogh Gyula: *Vas vármegye nemes családai*. Szombathely, 1894.; Palatinus József: *Vasvármegyei nemesi családok története*. Szombathely, 1911.

- 3 Orosz Ernő: *Heves és a volt Külső-Szolnok egye-
sült vármegyék nemes családjai*. Eger, 1906.
- 4 Uo. 3.
- 5 Szegedi László: *A rendszerezés és meghatározás
lehetőségei a címertanban*. Századok, 1999/1.
145–183.
- 6 Orosz Ernő: *Jegyzék némely közlevéltárakban
elhelyezett czimeres nemeslevelekről*. Turul, (25.)
1907/4. 200–205.
- 7 *Heves vármegye története*. A honfoglalástól 1815-
ig írta Nagy Béni dr., 1815-től Orosz Ernő; *Heves
vármegye családai*. Irta Orosz Ernő. Bevezető
részszel ellátta ifj. Reiszig Ede dr. In: Borovszky
Samu szerk.: *Magyarország vármegyéi és város-
ai*. Heves vármegye. Bp., é. n. [1910] 592–644. és
645–681.
- 8 (Pozsony)Eperjes római katolikus születési anya-
könyve 1827–1881, Jahodná 1060., 29. lap, [https://
familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GGYB-TRR](https://familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GGYB-TRR)
- 9 Vásárút római katolikus születési anyaköny-
ve 1852–1869. Trhová Hradská 2402. 261.
lap 34. szám, [https://www.familysearch.org/
ark:/61903/1:1:KSPF-H5D](https://www.familysearch.org/ark:/61903/1:1:KSPF-H5D)
- 10 Kemencei római katolikus házassági anya-
könyv, IV. 1805–1859. RK 46/4, 194. lap
89. szám, [https://www.familysearch.org/
ark:/61903/1:1:X6YM-8BS](https://www.familysearch.org/ark:/61903/1:1:X6YM-8BS)
- 11 Egri születési anyakönyv, 1896–97. 861.
szám, [https://www.familysearch.org/
ark:/61903/3:1:33SQ-GPCQ-9CC2](https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GPCQ-9CC2)
- 12 Egri halotti anyakönyv, 1955–57. 33. lap
161. szám, [https://www.familysearch.org/
ark:/61903/3:1:33SQ-GPCS-LYM](https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GPCS-LYM)
- 13 Egri születési anyakönyv 1909–1911. évi másod-
példánya. 345. szám, [https://www.familysearch.
org/ark:/61903/3:1:33SQ-GPZ3-ZQV](https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GPZ3-ZQV)
- 14 *Magyarország tiszti cím- és névtára*. 14. évfolyam,
1895. 191. [https://adtplus.arcanum.hu/hu/
collection/TisztiCimtar/](https://adtplus.arcanum.hu/hu/collection/TisztiCimtar/)
- 15 Uo. 15. évfolyam, 1896. 205.
- 16 Uo. 16. évfolyam, 1897. 154.
- 17 Uo. 1898. 163.; 1899. 180.; 1900. 158.; 1901.
158.; 1902. 161.; 1903. 157.; 1904. 83.; 1905.
89.; 1906. 93.; 1907. 93.; 1908. 94.; 1908. 98.;
1910. 102.; 1911. 104.; 1912. 106.
- 18 XV-41, Dr. Orosz Ernő személyi dossziéja,
Heves Megyei Levéltár. Az adatot köszönöm
dr. Nemes Lajosnak, a levéltár igazgatójának,
2009. 5. 6.
- 19 Eger (hetilap), 1912. 2. 28., 17. szám 4. lap.
[https://library.hungaricana.hu/hu/collection/
helyi_lapok_hevesmegye_eger_hetilap/](https://library.hungaricana.hu/hu/collection/helyi_lapok_hevesmegye_eger_hetilap/)
- 20 XV-41, Dr. Orosz Ernő személyi dossziéja, Heves
Megyei Levéltár.
- 21 *Magyarország tiszti cím- és névtára*. 32. évfolyam,
1913. 111.; 1914. 114.
- 22 Uo. 1915. 115.; 1916. 127.
- 23 Uo. 1917. 139.; 1918. 82.
- 24 Uo. 1927. 44.; 1928. 44.; 1929. 53.; 1931. 49.;
1932. 56.; 1935. 55.; 1936. 55.; 1937. 59.; 1938. 62.
- 25 Új Barázda (2.) 1920. december 14., 293. szám,
<https://adtplus.arcanum.hu/en/collection/UjBarazda/>
- 26 Orosz Ernő levele Orosz Ferenc budapesti gyógy-
szerésznek, 1941. IV. 16. A forrást köszönöm
Orosz Ferenc (Hatvan, 1958–) Dunakeszin élő
enzimológusnak.
- 27 Gyöngyösi halotti anyakönyv, 1948–1952.
43. szám, [https://www.familysearch.org/
ark:/61903/3:1:33S7-9PC3-9NDK](https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9PC3-9NDK)
- 28 *Magyarország tiszti cím- és névtára*. 38. évfolyam,
1927. 44.; 1928. 44.; 1929. 53.; 1931. 49.; 1932. 56.;
1935. 55.; 1936. 55.; 1938. 62.; 1937. 59.; 1938. 62.;
1940. 72.; 1941. 73.; 1942. 78.; 1943. 80.; 1944. 82.
- 29 Szolnoki házassági anyakönyv, 1934–36., 31.
lap 92. szám, [https://www.familysearch.org/
ark:/61903/3:1:33SQ-GGYB-TRR](https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GGYB-TRR)
- 30 *Magyarország tiszti cím- és névtára*. 1938. 62.;
1940. 72.; 1941. 73.; 1942. 78.; 1943. 80.; 1944. 82.
- 31 *Szegedi László: Általános genealógia*. Budapest,
2015. (DVD-ROM) 1122–1124.
- 32 Római katolikus születési anyakönyv, Nagybajcs
1. kötet, 1788–1836. RK 55/1, 15–16. lap, [https://
familysearch.org/ark:/61903/1:1:X239-Q52](https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:X239-Q52)
- 33 Uo. 15–16. lap.
- 34 Uo. 15. lap.
- 35 Uo. 16. lap.
- 36 Uo. 16. lap.
- 37 Uo. 16. lap.
- 38 Uo. 18. lap, [https://familysearch.org/
ark:/61903/1:1:X239-HH2](https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:X239-HH2)
- 39 (Pozsony)Eperjes római katolikus születési anya-
könyve 1827–1881. Jahodná 1060. 5. lap, [https://
familysearch.org/ark:/61903/1:1:V1HD-DTK](https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:V1HD-DTK)
- 40 Uo. 8. lap, [https://familysearch.org/
ark:/61903/1:1:V1H6-SSJ](https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:V1H6-SSJ)
- 41 Uo. 25. lap, [https://familysearch.org/
ark:/61903/1:1:V1X6-DY7](https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:V1X6-DY7)
- 42 Uo. 31. lap, [https://familysearch.org/
ark:/61903/1:1:V1HD-JF3](https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:V1HD-JF3)
- 43 Kemencei római katolikus házassági anya-
könyv, IV. 1805–1859. RK 46/4 194. lap
89. szám, [https://www.familysearch.org/
ark:/61903/3:1:9398-VN97-L5?i=409](https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:9398-VN97-L5?i=409)
- 44 Gyöngyösi házassági anyakönyv, 1919–24.
1. lap 1. szám, [https://www.familysearch.org/
ark:/61903/3:1:33SQ-GPC7-6JD](https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33SQ-GPC7-6JD)
- 45 Pesti Hírlap, 1935. június 4., 13. lap (házassá-
gi értesítő) [https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/
PestiHirlap_1935_06/](https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/PestiHirlap_1935_06/)
- 46 Gyöngyösi halotti anyakönyv, 1940–44.
457. szám, [https://www.familysearch.org/
ark:/61903/3:1:33S7-9PZS-7SQ](https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9PZS-7SQ)
- 47 Vásárút római katolikus születési anya-
könyve 1869–1885. Trhová Hradská 2403.
10. lap 22. szám, [https://familysearch.org/
ark:/61903/1:1:KSPF-9Y3](https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:KSPF-9Y3)

- 48 Uo. 38. lap 52. szám.
- 49 Uo. 60. lap 25. szám.
- 50 Uo. 101. lap 48. szám.
- 51 Uo. 120. lap 96. szám.
- 52 Uo. 150. lap 75. és 76. szám.

- 53 (Pozsony)Eperjes római katolikus születési anyakönyve 1827–1881. Jahodná 1060. 38. lap, <https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:V1HW-J82>
- 54 Uo. 45. lap, <https://familysearch.org/ark:/61903/1:1:V1H4-959>

Folyószám	A bejegyzés ideje (év, hó, nap)	A születés ideje (év, hó, nap)	A gyermek utóneve, neme, vallása	A szülők			A születés helye, ha a születés nem az anya lakásán történt
				családi és utóneve, állása, (foglalkozása), lakóhelye	val-lása	élet-kora	
1	2	3	4	5	6	7	8
344				Csepel, Mészáros u. 11. sz.			
345	1909 máj. 1.	1909 máj. 1.	Orosz Ernő fiú. ref.	Orosz Ernő Fehérvármegyei kerület Sárliget Sárliget, Dobó tér 1.	ref.	40.	

Orosz Ernő fiának születési bejegyzése az egri születési anyakönyv 1909–1911. évi másodpéldányában

Folyószám	A bejegyzés ideje (év, hó, nap)	Az elhalálozás ideje (év, hó, nap)	Az elhalt					Az elhalálozás helye, ha az elhalálozás nem az elhalt lakásán történt	A halál oka
			családi és utóneve, állása (foglalkozása), lakóhelye	vallás	élet-kora	házastársának családi és utó-neve	szüleinek családi és utó-neve		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
143	1949 febr. 1. d. u.	1919 febr. 1. d. u.	id. Orosz Ernő nyug. városi tanácsnok, helyettes polgármester Gyöngyös Johán - u. 6.	ref.	79 éves	Szilavcsky Héna	néhai Orosz Semere Melici Köncz Kamilla	Gyöngyös u. 11.	Diét mérgezés tul. szív gyenge- ség

Orosz Ernő elhalálozásának bejegyzése a gyöngyösi halotti anyakönyv 1948–1952. évi másodpéldányában